

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1917.

VI.

Beretning fra Statskonsulent J. Schwarz-Nielsen.

Ligesom Aaret forud har jeg i forløbne Tidsrum som Statens Tilsynshavende været knyttet til den tyske Hesteopkøbs-Kommissions Opkøb, hvorfor jeg kun undtagelsesvis, naar Lejlighed tilfældig bødes, kunde overvære Skuer, Afkomsskuer og Kaaringer. Ved disse sidste, som for Frederiksborgavlens Vedkommende paa Sjælland afholdtes i Efteraaret, var det mig umuligt at komme til Stede, hvad jeg meget beklager, da de for første Gang lededes efter de Regler, som der i de nydannede samvirkende Frederiksborghesteavlsforeningers Love var fastsat. Derimod lykkedes det mig at overvære Kaaringerne paa Fyen, ligesom jeg netop i disse Dage er hjemkommen fra Afkomsskuerne, der afholdtes paa Bornholm.

Paa Sjælland er Dyrskuerne i 1917 forløbet omtrent som tidligere. Efter Indberetningerne at dømme, har Kontingentet af anmeldte Heste maaske været lidt mindre end sædvanlig. Ret naturlig begrundes dette i

de i alle Forhold indgribende særlige Tider samt i Vanskeligheden ved at forskaffe det fornødne Foder, navnlig Kærnefoder, hvorfor adskillige Heste i Foderstand mangler saa meget, at Opdrætterne ikke har ønsket at præsentere dem offentlig i saa daarligt Huld. Det gælder vel navnlig Hopperne. — Forholdet mellem Antallet af de i de forskellige Brancher fremstillede Heste synes ikke synderlig forrykket. Vedblivende er Frederiksborghestene talrigst og bedst repræsenterede, paa enkelte Steder eneraadende — kun et eller ganske faa Individer af de svære Heste minder om, at de dog ogsaa i de Egne har faaet Indpas. Efter Udtalelser af Landboforeningernes Formænd om de respektive Skuer at dømme, synes den svære Avl at vinde Fremgang i Skelskør- og Hørsholmsegnen. I Modsætning dertil ses Frederiksborgavlen i Præstøegnen at tage Têten i Konkurrencen i den der saa blandede Avl. Landboforeningens Formand skriver: »Frederiksborgracen tager Têten, og det er godt at se, at der er gjort et stort Arbejde for at fremme Hesteavlen.« Mærkværdigt er det, saa lidet tilbøjelige Opdrætterne af det svære Halvblod er til at lade deres Hopper fremstille ved Skuerne. Det er et forholdsvis ringe Antal, man der faar at se, og derefter at dømme skulde man tro, at der ikke var synderligt Liv i denne Avlsbranches Vækst paa Sjælland. Til det nys udkomne Bind af Stambogen er der denne Gang, i Modsætning til tidligere, optaget et endog ret forbavsende stort Antal svære Halvblodshopper, hvoraf man jo kan slutte, at den svære Halvblodsavl i Virkeligheden har større Udbredelse, end man hidtil har antaget, ja, at Konkurrencen med Frederiksborgavlen snarere er i Fremgang end Tilbagegang, trods de for Halvblodsavlen vanskelige Tider, der er en Følge af Krigstilstanden, som vanskeliggør eller forhindrer Bidrag fra Udlandet af Avlsmateriale. Et prisværdigt og energisk gennemført Forsøg af Hoppecentret Sjølang paa at trodse disse Vanskeligheder og trods de

store Bekostninger at fremskaffe et Antal i Oldenborg hjemfødte Hopper for ved Auktion at udbyde dem til Opdrætterne, lønnedes desværre ikke som fortjent, idet Føllene paa Grund af Fodervanskeligheder blev saa slet betalte, at Auktionen gav et stort Underskud. Gen-tagelsesforsøg tør derfor næppe ventes, saa længe Krigen varer.

Ved Afkomsskuerne præmieredes 16 Frederiksborg-hingste. 4 fik deres Afkom i Kl. II A, 9 i Kl. II B og 3 i Kl. III. I det svære Halvblod præmieredes 4 Hingste. 1 fik sit Afkom i Kl. II A, 2 i Kl. II B og 1 i Kl. III. Vi lægger Mærke til Forskellen paa Antallet af afkom-præmierede Hingste i disse to Avlsbrancher. Der er i 1917 ikke fremstillet Afkom efter nogen lettere Halv-blodshingst.

Den mest bemærkbare Begivenhed i den lettere Hesteavl er Etableringen af den oven omtalte saa længe attraaede Fællesforening for samtlige Frederiksborg-opdrættere i Sjællands Stift. I Henhold til de i denne Forening vedtagne Kaaringsbestemmelser er Kaaringerne for første Gang i Aar blevne afholdte og vistnok med tilfredsstillende Resultat. Desværre har jeg tjenstlig været forhindret i at kunne overvære dem, hvorfor jeg ikke skal komme nærmere ind paa at omtale dem i Enkeltheder. Man tør vel nære et grundet Haab om, at Etableringen af denne Fællesforening skal vise sig at blive Frederiksborgavlens Trivsel til Gavn.

Statshingsteskuet afholdtes den 19. og 20. Juli f. A. Der var anmeldt 63 Frederiksborghingste, hvoraf 30 fireaarige. Tilgangen af unge Hingste var altsaa endnu større end Aaret forud (25), og Kvaliteten var ogsaa tilfredsstillende. En tilkendtes 1. Individspræmie, fem 2., fem 3., fem 4. og to 5. og tre kendtes »brugbar«. Et smukt Resultat. Man har Grund til at være tilfreds med som Frederiksborgavlens udvikler sig. Kunde der imidlertid ikke være Anledning til, nu da Hingstene fremstilles i saa rigelig Mængde, at være mere kritisk i

Bedømmelsen og derved højne Gennemsnitskvaliteten af de godkendte? Jeg tror det. Af svært Halvblod var anmeldt 20 Hingste, hvoriblandt 10 fireaarige. Af disse præmieredes en med 2. Individspræmie, en med 3., 2 med 4., en med 5. Kvaliteten af de godkendte var god.

Om Avlen af lettere Heste her paa Sjælland kan det i Almindelighed siges, at den nu er sat i bestemt System, dette overensstemmende med Aanden og Princippet, som gør sig gældende i vor bestaaende Husdyrlov, der værner om og støtter Renavlen som den bærende i Avlen, medens den overlader Krydsningsavlen til det private Initiativ, der dog for saa vidt har sin Støtte hos Staten, som der gennem Renavlen leveres det fornødne Materiale til en rationel Krydsningsavl. I de nu anerkendte 3 Avlsbrancher under vor lettere Hesteavl: Frederiksborgavlen, den svære og den lette Halvblodsavl, der hver for sig er ligeberettigede til Statens Støtte og drives som Renavl, samt med Støtte af vor nu ret vidt fremskredne af Travelskabet etablerede og støttede Traveravl, til Dels vel ogsaa af vor hjemlige, endnu noget uudviklede Fuldblodsavl, haves alt, hvad Nutiden kræver af Avlsmateriale saavel til Renavl som til Blandings(Brugs)avl.

Jeg har været saa heldig ogsaa i Aar paa Fyn at kunne overvære og lede Kaaringen samt være til Stede ved de betydeligste af Skuerne i Fjor. Kaaringens Forløb — Forholdene taget i Betragtning — var tilfredsstillende. Der var ret god Tilgang af Hopper samt enkelte Hingste, hvori mulig Avlsdyremner. Tilslutningen til Dyrskuerne er fremdeles beklagelig lille. Desværre afholdtes det aarlige Skue paa Brahetrolleborg ej heller. Til dette er der jo ellers som Regel stor Tilgang og paa intet andet Skue faar man som der Lejlighed til at kunne danne sig et Skøn fra Aar til andet om Gangen og Udviklingen i den lettere Hesteavl paa Fyn. Som rimeligt er, har det ikke været Foreningen for

den lette Hesteavls Fremme i Stiftet muligt at skaffe den højt tiltrængte Tilgang af Hoppeføl fra Oldenburg. Forholdene byder jo, at man i disse Krigsaar maa staa paa egne Ben. — Til Statsskuet var anmeldt 3 fireaarige Hingste, hvoraf de to tillagt i Oldenburg, samt 2 femaarige, ligesaa Oldenburgere. Kun 1 Hingst — Liebling — havde som seksaarig stillet Afkom. Den tilkendtes 3. Afkomspræmie. Om den svære Halvblodsavl paa Fyn, som er eneraadende indenfor den lettere Avl, maa det vist erkendes, at der i Øjeblikket hersker en vis Stillestaaen, der forhaabentlig kun er midlertidig og afhængig af de paa saa mange Maader nu Avlen hæmmende Omstændigheder.

Paa Bornholm har der i Aarets Løb været en ret stor Afgang af Hingste i Frederiksborgafdelingen. 2 er døde, 2 solgte. Med Erstatningen formener man at have været ret heldig. Af 5 indkøbte Hingste er 3 hentede fra Sjælland, 2 fødte paa Bornholm. Til Dyrskuet i Almindingen var Tilgangen af Følhopper ret talrig og god. Den 20aarige Thyra Værfeldtsgaard fremstilledes i glimrende Kondition som Stammer for en større Familiegruppe, der vakte stor Opmærksomhed. Unghopperne var faa og ret tarvelige, vistnok af ret tilfældige Grunde og paa Grund af herskende Græsmangel. Af Hingstplage var anmeldt 2 treaarige Frederiksborghingste, hvoraf 1 kendtes »bevaringsværdig«, og 8 toaarige, hvoraf 4 fik Bevaringspræmie. Til Statsskuet var anmeldt 13 Hingste. 2 af disse var tidligere tilkendt Afkomspræmie II A for at have fremstillet det større Antal Afkom i 1916; 2 lige saa II Kl. B — den ene frafaldt Præmien, da den var bleven solgt; — 4 II Kl. B og 2 III Kl.; af de 3 fireaarige Hingste fik tre 4. Individpræmie.

Som sædvanlig er de statsunderstøttede Institutioner: Hoppecentrene »Sjælland« og »Bornholm« samt Opdrætningsanstalten »Ny Toftegaard« synede. Vedrørende Resultatet henvises til de indsendte Beretninger,

som findes gengivne i Statsdyrskuekommissionens Beretning. Dog vil Beretningen om Hoppecentret »Sjælland«, som først synedes i Slutningen af Februar Maaned dette Aar, først kunne blive gengivet i den kommende Beretning fra Statsdyrskuekommissionen.

De tyske Opkøb, som omtaltes i Beretningen i Fjor, er i stor Udstrækning blevne fortsatte og fortsættes fremdeles. De i Anledning af disse Køb i nævnte Beretning fremsatte Bemærkninger passer fremdeles, og der er kun at bemærke, at der et kortere Tidsrum ogsaa er blevet udført en Del Plage, først ad privat Vej, derefter ved Opkøb af Kommissionen. Disse Plagesalg er dog ophørte med Juni Maanedes Begyndelse, hvad der med Fremtiden for Øje vist kun kan siges at være heldigt. Den tyske Kommission har i Følge Sagens Natur været den, der væsentlig har været den bestemmende for Hestepriserne, som forøvrigt har været en Del varierende, men i den sidste Tid har været stærkt stigende, saa stærkt, at det absolut maa virke hæmmende paa dens Opkøb. Men selve Hjemmehandelen synes ikke desto mindre at florere. Paa Bornholm, hvor Handelen vel har været mest uberørt af den tyske Kommissions Opkøb, har Handelen — skriver den lokale Konsulent velvilligst paa given Anmodning — været livlig til stigende Priser. Gennemsnitsprisen ligger antagelig omkring 1800 Kr. for gode 4aarige og ældre Heste til Hestehandlere og omkring 1500 Kr. for 3aarige, mest til Hjemmehandel, alt for hele Aaret. Og Til læget er stærkt stigende. Det bemærkes hertil, at Priserne paa 3-Aaringer, i det mindste i Jylland i den Periode, de ad privat Vej udførtes til Nordslesvig, langt overskred den her paa Bornholm opgivne Pris og stærkt paavirkede Hestepriserne i Almindelighed, som i Øjeblikket, vist navnlig for gode Frederiksborgheste, er meget høje, højere end den tyske Kommission kan indlade sig paa.

Generende for Avlen som for Hesteholdet i sin

Helhed maa Sommerens Tørhed i 1917 siges at have været. Græsset har ligesom Høsten været knapt og daarligt. Paa Bornholm har der nærmest været Misvækst. Særlig paa Østlandet har der hersket stor Fodermangel, og Ernæringen baade for Heste og Kvæg har været minimal. Man har maattet ty til Lyng og gammel Taghalm i ret stor Udstrækning, og Roer har, hvor de kunde skaffes, været Hovedfoderet. Plagene gik i den milde Vinter næsten overalt ude og fik kun Halm og Roer inde. De klarede sig over Forventning, men udviklede sig kendeligt langsommere. Deraf har været at lære, at der uden Tvivl er ødslet altfor meget tidligere med Korn til Plage — »det saakaldte »rationnelle« Opdræt med tilhørende Træning gør ikke Gavn«, i hvert Fald ikke nær i Forhold til Bekostningen. Sammenholdt dermed er det interessant at erfare, at Arbejdshestene paa Gaardene i de samme Egne klarede sig godt uden Spor af Kærne, kun med Roer som Hovedfoder og Halm, dog helst med ca. 1 kg Hø som Tilskud, vel at mærke i den Tidsperiode i Vinteren, hvor de intet bestilte. Men før Foraaret indtræffer, maa der i mindst 15 Dage gives en Del Kærne, ellers falder de sammen, naar de skal arbejde.

Disse lige saa interessante som sikkert paalidelige Meddelelser om i Praksis indhøstede Erfaringer er mig velvilligst tilstillede af Konsulent *Holm*, Bornholm. De vil sikkert kunne udnyttes under mange Forhold, hvorfor jeg formener dem af allerhøjeste Interesse og tillader mig ved Lejligheden at offentliggøre dem.

Dødeligheden har hele Landet over været meget stor, fremkaldt af Fordøjelsessygdomme, begrundet paa ikke fuldstændig rene Roer og jordfyldt, grov Lyng o. lign. De Steder, hvor der er foretaget tilbørlig Rensning af Foderet, viser det sig, at Hestene uden Gêne taaler endog et stort Roefoder (20 à 25 kg). Mærkeligt nok synes det denne Vinter, som om Hestene hellere aad og bedre taalte Barresroer end Kaalroer (*Holm*).
